

סדר ארבעה דגלי ישראל מסביב למשכן כסדר שנשא השבטים את יעקב לקבורה!

בפרשתנו פרשת במדבר אנו למדים, על סדר הדגלים של ישראל במדבר מסביב למשכן, מחולק לארבעה ראשי הדגלים: דגל מחנה יהודה, דגל מחנה ראובן, דגל מחנה דן, דגל מחנה אפרים, ככתוב (במדבר ב): "איש על דגלו באותות לבית אבותם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד יחנו".

דבר בעתו מה טוב להתבונן מעט מזעיר, מה היה הענין שצוה הקב"ה לסבב את המשכן בארבעה הדגלים שהיו על השבטים. הבה נתחיל במה שמצינו כי בני ישראל נתאו לדגלים, כאשר ראו את המלאכים בשעת מתן תורה מסודרים דגלים דגלים, כמבואר במדרש (במדב"ר ב ג):

"בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני, ירדו עמו כ"ב רבבות של מלאכים, שנאמר (תהלים סח יח) רכב אלקים רבותים אלפי שنان, והיו כולם עשויים דגלים דגלים שנאמר (שיר השירים ה י) דגול מרבבה, כיון שראו אותן ישראל שהם עשויים דגלים דגלים, התחילו מתאווים לדגלים, אמרו אלואי כך אנו נעשים דגלים כמותן... וכן הוא אומר (תהלים כ ו) נרננה בישועתך וגו' [ובשם אלקינו נדגול], אמר להם הקב"ה, מה נתאויתם לעשות דגלים, חייכם שאני ממלא משאלותיכם (שם) ימלא ה' כל משאלותיך, מיד הודיע הקב"ה אותם לישראל ואמר למשה, לך עשה אותם דגלים כמו שנתאוו".

עוד מצינו במדרש במעלה הגדולה של דגלי ישראל (שם ב ד):

"איש על דגלו באותות, הדא הוא דכתיב (שיר השירים ו י) מי זאת הנשקפה וגו'. קדושים וגדולים היו ישראל בדגליהם, וכל האומות מסתכלין בהם ותמהין ואומרים, מי זאת הנשקפה וגו', אומרים להם האומות (שם ז א) שובי שובי השולמית, הידבקו לנו, בואו אצלנו, ואנו עושים אתכם שלטונים, הגמונים, דוכסין, אפרכין, אסטרטליטין, שובי שובי ונחזה בך, ואין נחזה אלא שררה, שכן אמר יתרו למשה (שמות יח כא) ואתה תחזה וגו', שובי שובי ונחזה בך.

וישראל אומר, מה תחזו בשולמית, מה גדולה אתם נותנים לנו, שמא כמחולת המחנים, שמא יכולים אתם לעשות לנו כגדולה שעשה האלקים במדבר, דגל מחנה יהודה, דגל מחנה ראובן, דגל מחנה דן, דגל מחנה אפרים, יכולים אתם לעשות לנו כך, מה תחזו בשולמית, מה גדולה אתם נותנים לנו, שמא כמחולת המחנים, שמא יכולים אתם ליתן לנו כגדולה שעשה לנו האלקים במדבר, שהיינו חוטאים והוא מוחל לנו, ואומר לנו והיה מחניך קדוש".

וכאן הבן שואל: (א) מהו הענין הנשגב של הדגלים אצל מלאכי מעלה, שנתקנאו בהם ישראל כאשר ראו אותם בשעת מתן תורה, עד כדי כך שהשתוקקו וגם זכו לקבלם למטה במדבר. (ב) מדוע נתחלקו ישראל דוק לארבעה דגלים תחת ארבעה ראשי שבטים: דגל מחנה יהודה, דגל מחנה ראובן, דגל מחנה דן, דגל מחנה אפרים.

"באות שמסר להם יעקב אביהם כשנשאוהו ממצרים"

פתח דברינו יאיר לבאר כל זה על פי מה שפירש רש"י: "באותות לבית אבותם, באות שמסר להם יעקב אביהם כשנשאוהו ממצרים, שנאמר (בראשית נ יב) ויעשו בניו לו כן כאשר צוה, יהודה ויששכר וזבולן ישאוהו מן המזרח, וראובן ושמעון וגד מן הדרום וכו', כדאיתא בתנחומא בפרשה זו".

מקור דברי רש"י הוא במדרש תנחומא (אות יב):

"איש על דגלו, זה שאמר הכתוב (איוב לו ג) אשא דעי למרחוק ולפועלי אתן צדק, לא היה צריך לומר אלא איש על דגלו יחנו בני ישראל, ומה תלמוד לומר באותות, אלא בשעה שנפטר יעקב אבינו מן העולם, אמר לבניו (בראשית מז ל) ושכבתי עם אבותי, חזר על כל בניו וברכך ופוקדן, אמר להן, כשתטלו אותי, ביראה ובכבוד טלו אותי, ולא יגע אדם אחר במטתי, ולא אחד מן המצרים... וכן הוא אומר (שם נ יב) ויעשו בניו לו כן כאשר צוה וישאו אותו בניו ארצה כנען...

והיאך צוה, אמר להם, יהודה ויששכר וזבולן יטענו מטתי מן המזרח, ראובן ושמעון וגד יטענו מן הדרום, דן ואשר ונפתלי יטענו מן הצפון, בנימין אפרים ומנשה יטענו מן המערב, יוסף אל יטעון, למה שהוא מלך ואתם צריכין לחלוק לו כבוד, לוי אל יטעון, למה שעתידין לישא את הארון, ומי שטוען את ארונו של חי העולמים לא ישא ארונו של מת, ואם תעשו כן וטענתם את מטתי כשם שצויתי אתכם, הקב"ה עתיד להשרות אתכם דגלים דגלים.

כיון שנפטר טענו אותו כשם שצוה שייטענו אותו, מנין שכן כתיב, ויעשו בניו לו כן כאשר צוה, מה כתיב אחרי, וישאו אותו בניו ארצה כנען, כיון שיצאו ישראל ממצרים אמר הקב"ה, הרי השעה שיעשו דגלים, כשם שבשרן אביהן שהן עתידין לעשות דגלים דגלים, מיד אמר הקב"ה למשה, משה עשה אותם דגלים לשמי.

מיד עמד משה והתחיל מיצר, אמר עכשיו עתידה מחלוקת להינתן בין השבטים, אמר, אומר לשבט יהודה לשרות במזרח, הוא אומר לא אי אפשר לי אלא בדרום, וכן אחרים כיוצא בו שבט ושבט, אמר ליה הקב"ה למשה, משה מה איכפת לך, הם אינן צריכין לך בדבר הזה, שמעצמן הן מכירין דירתן, למה שצוואת אביהן בידם היאך לשרות בדגלים, איני מחדש עליהם דבר שכבר יש להם טכסין מן יעקב אביהן, כשם שהקיפו את מטתו כך יקיפו את המשכן, מנין שכן כתיב איש על דגלו".

נמצינו למדים מזה יסוד נפלא, שכל ארבעים שנה אשר חנו ונסעו ישראל מ"ב מסעות במדבר ביציאתם ממצרים בדרום לארץ ישראל, הלכו עם הדגלים לפי אותו הסדר שנשאו השבטים את יעקב אבינו אחרי פטירתו, וצריך להבין מה ראה יעקב על ככה שסידרם דוקא בסדר הזה, ועוד הזהירים לסדר כך את המסעות שלהם במדבר, כשהוא מוסיף הבטחתו: "ואם תעשו כן וטענתם את

מטתי כשם שצויתי אתכם, הקב"ה עתיד להשרות אתכם דגלים דגלים".

"אם תראה אותי לוקח מאתך יהי לך כן"

ויש לומר בזה רעיון נכבד בדרך מחשבה, על פי מה שמצינו כאשר נפרד אלישע מרבו הקדוש אליהו הנביא שעלה חי בסערה השמימה (מלכים ב ב ט): "ויהי כעברם ואליהו אמר אל אלישע, שאל מה אעשה לך בטרם אלקח מעמך, ויאמר אלישע ויהי נא פי שנים ברוחך אלי, ויאמר הקשית לשאל אם תראה אותי לוקח מאתך יהי לך כן ואם אין לא יהיה".

ותמהו המפרשים: (א) איך ביקש אלישע מאלהיו רבו שישפיע לו פי שנים מרוחו, הלא הרב מסוגל להשפיע לתלמידו רק ממה שיש לו ולא ממה שאין לו, כמליצת הגמרא (נדה סב:): "רבי לא שנה רבי חייא מנא ליה", הנה כי כן איך ישפיע לו אליהו פי שנים ממה שיש לו. (ב) מהו ביאור העצה שנתן לו אליהו: "אם תראה אותי לוקח מאתך יהי לך כן", מדוע דוקא אם יראה את אליהו לוקח מאתו יזכה לקבל פני שנים מרוחו.

ביאור אמיתי יש ללמוד על כך על כך מספרים הקדושים בתוספת ביאור, על פי הידוע כי אפילו אדם גדול בתורה כל זמן שהנשמה מלובשת בתוך הגוף החומרי, אי אפשר לו להשיג השגות התורה כפי שהוא זוכה להשיג אחרי שהוא מתפשט מהגוף החומרי. זאת ועוד מצינו בדברי חכמינו ז"ל שחכמי התורה ממשיכים לעסוק בתורה בישיבה של מעלה כל אחד לפי מדריגתו ובחינתו.

והנה בדרך כלל לומד התלמיד תורה מרבו רק בהיותו בעולם הזה, אבל אחרי פטירת רבו כאשר הוא מתעלה בעולם העליון אי אפשר ללמוד ממנו, אולם אלישע השתוקק וביקש מאלהיו הנביא: "ויהי נא פי שנים ברוחך אלי", שאזכה ללמוד ממך פי שנים, חלק אחד ממה שלמדתי אצלך בעולם הזה, וחלק שני שאזכה ללמוד ממך חלק התורה, שתשיג אחרי פטירתך כשתתעלה בעולם העליון.

על כך השיב לו אליהו: "אם תראה אותי לוקח מאתך יהי לך כן", כלומר אם תהיה יחד עמי ותראה אותי לוקח מאתך, כאשר אני מסתלק מהעולם הזה בדרכי למעלה לעולם העליון, כי מצד היותו עדיין בגוף הרי הוא בעולם הזה, אך בהיותו נפרד ועולה למעלה הרי הוא כבר מקושר בעולם העליון, ועל ידי זה יוכל אלישע לקבל ממנו פני שנים - חלק תורתו בעולם הזה וחלק תורתו בעולם העליון.

דרשות הר"ן ובעל העקרים

רעיון נשגב זה למדנו מדברי "דרשות הר"ן" לרבינו נסים מגירונדי (דרוש שמיני), והנה הדברים בלשון קדשו:

"ולפי דעתי שזה היה ענין אלישע עם אליהו, שנאמר ויהי כעברם ואליהו אמר אל

אלישע שאל מה אעשה לך בטרם אלקח מעמך, ויאמר אלישע ויהי נא פי שנים ברוחך אלי, ויאמר הקשית לשאל אם תראה אותי לוקח מאתך יהי לך כן ואם אין לא יהיה. והענין כפשוטו וכמשמעו שהשיב אליהו לאלישע הקשית לשאל וגו', כי אחרי שאתה עלול ממני ומושפע באמצעותי, אי אפשר שתעלה למדריגה יותר ממדריגתי, כי העלול [המקבל] לא יתחזק יותר מהעילה [המשפיע].

אבל אם תראה אותי לוקח מאיתך, שתהיה שם בעת שימשך השפע עלי יותר ממה שהוא נמשך היום, וזהו בעת אשר אהיה לוקח מאיתך, שאין ספק שבעת ההיא נתעלה אליהו, על אחת כמה וכמה ממה שהיה בתחילה, עד ששבו נפשו וגופו כמלאכי השרת, אם תראה אותי בעת ההיא ויגיע אליך עוד שפע באמצעותי, יהיה לך כן שיגיע אליך פי שנים ממה שאני עומד בו היום, באמצעות המעלה שאתעלה בה בעת ההיא".

וכן כתב בעל "העקרים" (מאמר ד פרק ט):

"ולזה תמצא שאמר אליהו לאלישע, כשאמר לו שאל מה אעשה לך בטרם אלקח ממך, והשיב אלישע ויהי נא פי שנים ברוחך אלי, ואמר לו אליהו הקשית לשאל, שאי אפשר לאדם לתת הכנה אל המקבל יותר מהנמצא אצלו, ולזה אמר לו שאם יראה אותו אחר שיהיה לוקח ממנו יהיה לו כן, שבלי ספק יהיה אליהו אחר הלקיחה במדרגה יותר גדולה ממה שהיה קודם לכן, ויהיה אז אפשר לו להשפיע עליו פי שנים ממה שהיה באליהו טרם הלקיחה, מה שלא היה אפשר לו להשפיע קודם שילקח".

לצייר תמיד את הפירוד

ויש להוסיף בזה תבלין, על פי מה שאמר הרה"ק רבי מאיר מפרימשלאן זי"ע לחסיד אחד שהביע לפניו את משאלות לבו, כי הוא משתוקק להרגיש את אותה ההתעוררות שיש לו בהיותו מסתופף בצל רבו גם כשהוא חוזר לביתו. אמר לו הרבי כי בשעה שהתלמיד נפרד מרבו מתעוררים אצלו געגועים ותשוקות, אלא שאחרי זמן מה נכבית אש הגעגועים, והעצה על כך היא שיצייר לפני עיניו תמיד את רגע הפירוד שנפרד מרבו, ועל ידי זה ישאר הקשר העז שהיה בין התלמיד לרבו גם בחזרתו לביתו.

והוסיף לבאר בזה מה שאמר אליהו לאלישע: "אם תראה אותי לוקח מאתך יהי לך כן" - כלומר שתראה ותצייר אותי תמיד בעיני שכלך, איך שנלקחתי ממך ברכב אש וסערה השמימה, אשר אז התעוררו אצלך געגועים ותשוקות, ועל ידי זה ישאר הקשר בינינו גם אחרי עלותי השמימה. ולפי האמור הביאור בזה, כי על ידי אש הגעגועים יש בכוח הרב להשפיע לתלמיד גם אחרי עלותו השמימה.

ויש להעמיס רעיון נשגב זה בדברי הזהר הקדוש (פרשת וישב קצא:): בלשון קדשו:

"מאי טעמא אם תראה אותי, אלא אמר ליה, אם תיכול למימק על עקרא דרוחא דשבקנא לך בשעתא דאתנסיבנא מינך יהא לך כדן, דהא כל ההוא עקרא דרוחא, בשעתא

דיסתכל ביה כד חמי ליה לאליהו, יהוי דביקותא ביה כדקא יאות. תא חזי, האי מאן דאסתכל במה דאוליף מרביה וחמי ליה בההוא חכמתא, יכיל לאתוספא בההוא רוחא יתיר. תא חזי, דהא יוסף בכל מה דאיהו עביד, הוי חמי ברוחא דחכמתא לההוא דיוקנא דאבוי, והוה מסתכל, ובגין כך הוה מסתייעא ליה מלתא, ואתוספא ליה רוחא אחרא בנהירו עלאה יתיר."

ובתרגום ללשון קודש:

"מהו הטעם אם תראה אותי, אלא אמר לו, אם תוכל לעמוד על עיקר הרוח שהשארתי לך בשעה שנלקחתי ממך יהא לך כן, שהרי כל אותו עיקר הרוח, בשעה שישתכל בו כאשר ראה את אליהו, יהא דבוק בו כראוי. בא וראה, כל מי שמשתכל במה שלמד מרבו ורואה אותו באותו החכמה, יכול להוסיף באותו רוח יותר. בא וראה, שהרי יוסף בכל מה שהוא עשה, היה רואה ברוח החכמה לאותה צורה של אביו, והיה מסתכל, ולכן היה מסתייע לו הדבר, וניתוסף לו רוח אחרת באור עליון יותר."

יומתק להבין בזה מה שכתוב בפרשת ויגש (בראשית מה כז): "וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דיבר אליהם, וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם". ופירש רש"י: "סימן מסר להם במה היה עוסק כשפירש ממנו בפרשת עגלה ערופה, זהו שנאמר וירא את העגלות אשר שלח יוסף". וצריך להבין מה ביקש יוסף לרמוז ליעקב בזה שהודיע לו שעסקו בפרשת עגלה ערופה כשפירש ממנו.

אך לפי האמור יש לומר, כי היות שבכדי שיהיה אדם מקושר עם תורת ועבודת רבו, הסגולה היא לזכור תמיד את רגע הפרידה, כאשר התרגשות הפרידה היתה עצומה, לכן שלח יוסף אל יעקב סימן להוכיח לו שלא נתקלקל במצרים, שהרי זכר תמיד כי כשפירש מיעקב אביו עסקו בפרשת עגלה ערופה, משום שהשריש בקרבו לזכור תמיד את רגע הפרידה, ומזה ידע יעקב כי כל זמן שיוסף היה במצרים היה דבוק בתורתו ובקדושתו, כדברי הזוהר הנ"ל: "דהא יוסף בכל מה דאיהו עביד, הוי חמי ברוחא דחכמתא לההוא דיוקנא דאבוי, והוה מסתכל, ובגין כך הוה מסתייעא ליה מלתא."

יעקב אבינו סלל הדרך לישראל במדבר מקום שליטת הקליפות

מעתי יאיר עינינו וישמח לבינו להבין מעט מזעיר חכמתו הגדולה של יעקב אבינו, שצוה לבניו לשאת אותו לקבורתו כסדר הדגלים במדבר, ואמר להם: "יהודה ויששכר וזבולון יטענו מטתי מן המזרח, ראובן ושמעון וגד יטענו מן הדרום, דן ואשר ונפתלי יטענו מן הצפון, בנימין אפרים ומנשה יטענו מן המערב... ואם תעשו כן וטענתם את מטתי כשם שצוית אתכם, הקב"ה עתיד להשרות אתכם דגלים דגלים".

הביאור בזה על פי הידוע כי המדבר הוא מקום אשר כוחות הטומאה והקליפות שולטות בו, כמבואר ב"שער הכונות" לרבינו האריז"ל (ענין תחום שבת דף סג טור ג): "והנה מקום הקליפה עצמה נקרא מדבר שם כי איננו ראוי כלל לשוב ולא לזריעה". וזהו שכתוב (דברים לב י): "ממצאהו בארץ מדבר ובתוהו ילל וישמו". ופירש רש"י: "ארץ ציה ושממה מקום יללת תנינים ובנות יענה, אף שם נמשכו אחר האמונה". כלומר שגם במקום שליטת הקליפות האמינו בה' אמונה שלימה.

והנה בני ישראל כאשר עברו במדבר ארבעים שנה, היו בסכנה שלא יפלו ח"ו ברשת הקליפות, ובפרט אחרי יציאתם ממצרים ששקעו שם במ"ט שערי טומאה, על כן נתחכם יעקב אבינו שעל שמו אנו

נקראים "ישראל", לסלול להם את הדרך שיצליחו לעבור את המדבר בלי שום מכשול, על ידי שצוה לבניו ראשי השבטים שישאוהו לקבורתו על פי סדר הדגלים, כדי שבכל מסעם במדבר ארבעים שנה ישאו הדגלים לפי הסדר שנשאו את יעקב לקבורתו, ועל ידי זה יזכרו תמיד את ההתרגשות והדביקות שהיתה להם כשנפרדו מיעקב בדרכו לקבורתו, ויתדבקו בקדושתו שהנחיל להם כשירד למצרים.

וכאשר נתבונן בזה עוד נראה, כי יעקב אבינו צוה לבניו לישא את מטתו לפי סדר הדגלים: "ממצרים לארץ ישראל", כדי לקבור אותו במערת המכפלה, ובכך סלל את הדרך לישראל בניו, שכאשר יצאו "ממצרים לארץ ישראל", יסעו גם כן לפי סדר הדגלים שנשאו את יעקב לקבורה, ובכך יזכו להתקשר בדרכם ממצרים לארץ ישראל בתורתו וקדושתו של יעקב כשנפרדו ממנו, אשר אז התעוררה בהם התרגשות ודביקות הקדושה ביעקב.

ארבעה הדגלים ד' מחנה השכינה של כסא הכבוד

בדרך זו במסילה נעלה להעמיק ביתר שאת, מה שבחר יעקב אבינו שבניו השבטים ישאו את מטתו לפי סדר הדגלים במדבר, על פי המבואר בזה הקדוש בפרשתנו (דף ק"ח): כי מה שצוה הקב"ה לסדר את ארבעה הדגלים, הוא כנגד ארבע מחנות השכינה הסובבים לכסא הכבוד, ובלשון קדשו:

"איש על דגלו באותות, אלין ארבע משריין דכנסת ישראל... מיכאל מימינא, גבריאל משמאלא, אוריאל לקדמייהו, רפאל לאחורייהו, שכינתא עלייהו... ונסע בראשונה דגל מחנה יהודה לקביל משריית דאוריאל, ומחנה דראובן לקביל משריית דמיכאל... מחנה דן לקביל משריית דגבריאל, מחנה אפרים למערב לקביל משריית דרפאל."

ביאור הדברים על פי המבואר בפרקי דרבי אליעזר (פרק ד): "ד' כחות של מלאכי השרת מקלסין לפני הקב"ה, מחנה ראשונה מיכאל מימינו, מחנה שניה של גבריאל על שמאלו, מחנה שלישית של אוריאל מלפניו, מחנה רביעית של רפאל מלאחריו, ושכינתו של הקב"ה באמצע, והוא יושב על כסא רם ונשא."

וזהו שתקנו לומר בקריאת שמע שעל המטה: "בשם ה' אלקי ישראל, מימיני מיכאל, ומשמאלי גבריאל, מלפני אוריאל, ומאחורי רפאל, ועל ראשי שכינת אל". ומגלה לנו הזוהר הנ"ל, כי ארבעה הדגלים שהיו על ארבעה ראשי השבטים: דגל מחנה יהודה, דגל מחנה ראובן, דגל מחנה דן, דגל מחנה אפרים, הם מכוונים כנגד ד' מחנות הסובבים להקב"ה שיושב על כסא כבודו.

נפלא להבין בזה מה שרמז השל"ה הקדוש (מסכת שבעות פרק תורה אור אות קג) בפסוק (תהלים ח ב): "ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ". שהמלאכים הביעו בכך את התפעלותם מסדר הדגלים של ישראל בארץ, שהוא דוגמת ד' מחנות השכינה מסביב לכסא הכבוד, שכן אד"ר הוא הראשי תיבות של ארבעת השבטים נושאי ארבעה הדגלים: אפרים דן יהודה ראובן.

"הארון מכוון כנגד כסא הכבוד של מעלה"

ונראה לבאר לפי זה מה שצוה הקב"ה לשבטי ישראל להחנות עם ארבעת הדגלים מסביב למשכן, ככתוב: "איש על דגלו באותות לבית אבותם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד יחנו", על פי המבואר במדרש תנחומא (פרשת ויקהל אות ז):

"חביב הוא מעשה הארון ככסא הכבוד של מעלה, שנאמר (שמות טו) מכוון לשבתך פעלת ה' מקדש וגו', שמקדש של מעלה מכוון כנגד בית המקדש של מטה, והארון מכוון כנגד כסא הכבוד של מעלה שנאמר (ירמיה יז יב) כסא כבוד מרום מראשון, ובאיזה מקום היה מקום מקדשנו, הוי פעלת ה' מקדש ה' כוננו ידך, אל תקרי מכוון אלא מכוון כנגד כסא הכבוד".

הרי לנו דברים ברורים שהקב"ה יושב כביכול על כסא כבודו בבית המקדש של מעלה, שהוא מכוון כנגד הארון בבית המקדש של מטה. הנה כי כן מבואר היטב מה שצוה הקב"ה לסדר את השבטים מסביב לאהל מועד, עם ארבעה הדגלים המכוונים כנגד ד' מחנות השכינה הסובבים לכסא הכבוד, כי מאחר שהארון מכוון כנגד הכסא הכבוד של מעלה, לכן ראוי שיהיו בכסא הכבוד של מטה ארבעה הדגלים, המכוונים כנגד ד' מחנות השכינה בכסא הכבוד של מעלה.

חשבתי דרכי לבאר בזה מה שצוה יעקב אבינו לבניו שבטי י"ה שישאו את מטתו לפי סדר הדגלים, על פי מה שדרשו בגמרא (חולין צא): על הפסוק (בראשית כח יב): "והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו - תנא עולין ומסתכלין בדיוקנו של מעלה ויורדין ומסתכלין בדיוקנו של מטה". ופירש רש"י: "בדיוקנו של מעלה, פרצוף אדם שבארבע חיות בדמות יעקב". פירוש ארבע חיות הנושאות את כסא הכבוד שצורתו של יעקב חקוקה שם.

לפי זה יש לומר כי מטעם זה צוה יעקב לבניו שישאו את מטתו לפי סדר הדגלים, כדי שיזכרו תמיד כי צורתו של יעקב חקוקה בכסא הכבוד של מעלה, אשר מטעם זה שינו בגמרא (תענית ה): "יעקב אבינו לא מת", כי הוא חי וקיים בכסא הכבוד של מעלה, על כן ראוי שישאוהו השבטים לפי סדר ארבעה הדגלים, שהם כנגד ד' מחנות השכינה שמסביב לכסא הכבוד.

נפלא להבין בזה מה ששינו בגמרא (ברכות ח): "מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד". על פי מה שכתב ב"אגרת הטיול" להגה"ק ר' חיים אחיו של המהר"ל מפראג זצ"ל (חלק הרמז אות ג): "גמרא נוסריקון ג'בריאל מ'מיכאל ר'פאל א'וריאל, מגיד שכל מי שעוסק בגמרא הנה מלאכי ה' סביב לו לשמרו מכל רע, מימינו מיכאל ומשמאלו גבריאל ומלפניו אוריאל ומאחוריו רפאל".

יש לומר הביאור על כך על פי המבואר בגמרא (ברכות ו): "אפילו אחד שיושב ועוסק בתורה שכינה עמו". נמצא כי העוסק בגמרא שכינה עמו, וממילא גם ד' מחנה השכינה שסימנם גמרא - ג'בריאל מיכאל ר'פאל א'וריאל - נמצאים עם העוסק בתורה ושומרים עליו שיצליח בכל דרכיו.

הנה כי כן מבואר היטב מה שאמרו חכמינו בלשון קדשם: "מיום שחרב בית המקדש", אשר הארון שבקדשי הקדשים היה מכוון כנגד כסא הכבוד, והנה על זה ידו כל הדווים שאיבדנו את כסא הכבוד וארבעה הדגלים שמסביב לכסא הכבוד, אולם זאת נחמתנו בעינינו שאחרי החורבן: "אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד" - "ד' אמות" דייקא, כנגד ד' מחנות השכינה השומרים על העוסק בתורה, נמצא כי העוסק בתורה הרי זה כאילו נמצא בבית המקדש סמוך לכסא הכבוד.

רש"י: "איש על דגלו באותות לבית אבותם" - באות שמסר להם יעקב אביהם כשנשאוהו ממצרים"

בקשת אלישע מאליהו: "ויהי נא פי שנים ברוחך אלי, ויאמר הקשית לשאול אם תראה אותי לוקח מאתך יהי לך כן"

רבי מאיר מפרימשלאן: "אם תראה אותי לוקח מאתך", תמיד תזכור את הקשר שהיה לך בשעת הפירוד

אריז"ל: "והנה מקום הקליפה עצמה נקרא מדבר שמם, כי איננו ראוי כלל לשוב ולא לזריעה"

יעקב סלל את הדרך שידבקו ישראל בקדושתו, על ידי שיזכרו במדבר עם הדגלים איך שנשאוהו לקבורתו

זוהר הקדוש: ארבעה הדגלים הם כנגד ד' מלאכים: מיכאל גבריאל רפאל אוריאל הסובבים לכסא הכבוד

צורתו של יעקב חקוקה בכסא הכבוד, לכן צוה לבניו לשאת את מטתו כפי סדר הדגלים מסביב למשכן

גמרא נוסריקון ג'בריאל מ'מיכאל ר'פאל א'וריאל, כי העוסק בתורה הרי הוא בבחינת בית המקדש